

5 Αυγούστου 480 π.Χ.

Η μάχη στις Θερμοπύλες

Τιμή σ' εκείνους όπου στην ζωή των

ώρισαν και φυλάγουν Θερμοπύλες.

.....

Και περισσότερη τιμή τους πρέπει

όταν προβλέπουν (και πολλοί προβλέπουν)

πως ο Εφιάλτης θα φανεί στο τέλος

κ' οι Μήδοι επιτέλους θα περάσουν.

Του Κωνσταντίνου Καβάφη είναι οι στίχοι. Δίνουν το στίγμα της πρώτης συνειδητής θυσίας ενός ανθρώπου στα «πιστεύω» του. Το «μολών λαβέ» του βασιλιά της Σπάρτης, Λεωνίδα, έμεινε στους αιώνες σύμβολο του Έλληνα. Κι ο Σιμωνίδης μας παραπλάνησε με το επίγραμμα του: «Ω ξειν, αγγέλλειν Λακεδαιμονίοις ότι τήδε κείμεθα τοις κείνων ρήμασι πειθόμενοι». Μέγα λάθος. Κανένας δεν τους διέταξε να υπερασπίσουν μια χαμένη υπόθεση. Κανένας δεν τους είπε πως έπρεπε να θυσιάσουν χίλιους ετοιμοπόλεμους στρατιώτες σε μια μάχη δίχως αντίκρισμα. Αν η θυσία που απέφερε μιας μόλις μέρας καθυστέρηση στην περσική προέλαση είχε κάποιο στρατηγικό στόχο, τότε ναι, θα είχαν πέσει «τοις κείνων ρήμασι πειθόμενοι». Όμως, ούτε άλλη αμυντική γραμμή υπήρχε πιο πίσω ούτε η αργοπορία της μιας μέρας εξυπηρετούσε κάποιον σκοπό. Ο Λεωνίδας έπεσε «τη εκείνου συνειδήσει πειθόμενος». Και η περισσότερη τιμή πρέπει στους 700 Θεσπιείς που έμειναν εκεί κι έπεσαν ως τον τελευταίο, δίχως να έχουν στην πλάτη τους το βαρύ φορτίο κάποιας Σπάρτης. Ούτε κανένας θα μπορούσε να διανοηθεί να ψέξει τον Λεωνίδα, αν αποτραβιόταν κι έδινε τη μάχη σε ασφαλέστερη τοποθεσία. Μερικές φορές, το πρόβλημα δεν είναι τι θα πουν οι άλλοι αλλά το πόσο ήσυχος θα κοιμηθείς το βράδυ.

Ο Λεωνίδας έπρεπε να πεθάνει. Και κοιμήθηκε ήρεμος, ενώ ένας άλλος, την ίδια μέρα, δεν μπορούσε να κοιμηθεί. Ήταν ο Θεμιστοκλής που παραπονιόταν: «Ουκ εά με καθεύδειν το Μιλτιάδου τρόπαιον» (δε με αφήνει να κοιμηθώ το τρόπαιο του Μιλτιάδη). Κι εννοούσε τη μάχη του Μαραθώνα. Θα κοιμόταν, μετά από 55 ημέρες, όταν θα νικούσε στη Σαλαμίνα. Όμως, κι ένας άλλος δεν μπορούσε να κοιμηθεί εξαιτίας του Μιλτιάδη: Ο βασιλιάς των Περσών, Ξέρξης. Ο πατέρας του Δαρείος ήταν ο μεγάλος νικημένος στον Μαραθώνα, το 490 π.Χ., έστω κι αν δεν βρισκόταν στην Ελλάδα όταν έγινε η μάχη. Ετοιμάζε νέα εκστρατεία αλλά τον σταμάτησαν οι επαναστάσεις στην Αίγυπτο και στη Βαβυλωνία, το 486 π.Χ. Πέθανε κι ο γιος του Ξέρξης χρειάστηκε δυο χρόνια για να καταστείλει τις εξεγέρσεις κι άλλα δυο για να στεριώσει στον θρόνο του. Έφαγε άλλα δυο χρόνια σε ετοιμασίες και, τον Ιούνιο του 480 π.Χ., ξεκίνησε να πάρει την Ελλάδα, μαθαίνοντας από τα λάθη του πατέρα του και φτάνοντας ασφαλής ως τις Θερμοπύλες. Είχε μαζί του αναρίθμητο στρατό. Ο Λεωνίδας έπιασε τα στενά με 300 Σπαρτιάτες, 700 Θεσπιείς, άλλους 4.000 Πελοποννήσιους και 2.000 Στερεοελλαδίτες.

Στις 5 Αυγούστου 480 π.Χ., ο Ξέρξης έστειλε πρέσβεις στον Λεωνίδα να καταθέσει τα όπλα. Ο αγέρωχος Σπαρτιάτης απάντησε: «Μολών λαβέ!» («Έλα να τα πάρεις!»). Ο Ξέρξης του μήνυσε πως η άμυνα ήταν μάταιη. «Μόνο οι τοξότες μου να ρίξουν τα βέλη τους, θα κρύψουν τον ήλιο». «Καλύτερα», είπε ο Λεωνίδας: «Θα πολεμήσουμε στη σκιά».

Αλληπάλληλα κύματα Περσών έπεσαν πάνω στις ελληνικές γραμμές κι αποκρούστηκαν όλα. Επί τρεις μέρες, οι Πέρσες ήταν καθηλωμένοι. Την τρίτη, ο Ξέρξης έριξε στη μάχη το ανίκητο ως τότε σώμα των αθανάτων. Τσακίστηκε κι αυτό. Είχε έρθει η ώρα του Εφιάλτη. Ένας βοσκός ήταν που ήξερε τα περάσματα. Παρουσιάστηκε στον Ξέρξη και του αποκάλυψε

το μονοπάτι που έβγαζε πίσω από τις ελληνικές γραμμές. Ο Λεωνίδας είδε την κυκλωτική κίνηση και κατάλαβε πως το παιχνίδι ήταν τελειωμένο. Όταν όμως έχει ήδη πει «Μολών λαβέ» και πως θες να πολεμήσεις στη σκιά, δεν μπορείς πια να φύγεις. Έδιωξε όλους κι έμεινε με τους τριακόσιους του. Έμειναν, όμως, και οι 700 Θεσπιείς. Ούτε «Μολών λαβέ» είχαν πει ούτε για πόλεμο στη σκιά είχαν μιλήσει. Τους απασχολούσε ο ύπνος, το βράδυ.

Στην άγρια μάχη που ακολούθησε, έπεσαν όλοι ως τον τελευταίο. Κι όταν ο Εφιάλτης πήγε να πάρει την αμοιβή του, ούτε καν ήξερε πως η Ιστορία του είχε επιφυλάξει τον ρόλο του κομπάρσου που θα αναδείκνυε τον ήρωα. Ο Ξέρξης τίμησε τον λόγο του και του πλήρωσε τα υπεσχημένα. Έβαλε, όμως, και τον σκότωσαν, γιατί την προδοσία πολλοί την θέλουν, τον προδότη όμως κανένας.

1305: Αιχμαλωτίζεται από τους Άγγλους ο σερ Ουίλιαμ Ουάλας, ήρωας της επανάστασης των Σκοτσέζων και νικητής του Εδουάρδου Α΄ στη μάχη της Γέφυρας του Στίρλινγκ. Εκτελέστηκε αργότερα.

1529: Υπογράφεται η συνθήκη του Καμπρέ ανάμεσα στον Φραγκίσκο Α΄ της Γαλλίας και τον Κάρολο Ε΄ της Αγίας Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας του γερμανικού έθνους. Ο πρώτος παραιτείται από τις αξιώσεις του στην Ιταλία και ο δεύτερος από αυτές στη Βουργουνδία.

1716: Σε αποφασιστική μάχη, ο πρίγκιπας Ευγένιος της Σαβοΐας, επικεφαλής 40.000 ανδρών, νικά στρατό 150.000 Οθωμανών του Νταρνάτ Αλί πασά. Πάνω από 30.000 Οθωμανοί σκοτώθηκαν.

1792: Πεθαίνει ο λόρδος Νορθ, πρωθυπουργός της Βρετανίας από το 1770 ως το 1782. Στη διάρκεια της πρωθυπουργίας του χάθηκαν για την Βρετανία οι αποικίες της στη Βόρεια Αμερική (δημιουργήθηκαν οι ΗΠΑ).

1824: Σε αποφασιστική ναυμαχία στα ανοιχτά της Σάμου, ο ελληνικός στόλος με ηγέτη τον αντιναύαρχο Γεώργιο Σαχτούρη, κατατροπώνει τον τουρκικό του Χοσρέφ, που γλιτώνει με τρομακτικές απώλειες και καταφεύγει στον Ελλήσποντο. Η Σάμος ποτέ πια δεν απειλήθηκε από τους Τούρκους.

1864: Οι δυνάμεις των Βορείων νικούν τους Νότιους στη μάχη της Αλαμπάμα, στη διάρκεια του αμερικανικού εμφυλίου.

1890: Αγγλοι και Γάλλοι υπογράφουν συμφωνία για τη διανομή των αποικιών τους στο Σουδάν, στη Μαδαγασκάρη και στη Ζανζιβάρη.

1914: Το Μαυροβούνιο κηρύσσει τον πόλεμο εναντίον της Αυστροουγγαρίας, ενώ Κούβα, Μεξικό, Ουρουγουάη και Αργεντινή δηλώνουν ουδετερότητα κατά τον Α' Παγκόσμιο πόλεμο.

1940: Η Λετονία εντάσσεται στη Σοβιετική Ένωση.

1949: Σεισμός 6,75 βαθμών της κλίμακας Ρίχτερ σκοτώνει 6.000 άτομα στο Εκουαντόρ κι αφήνει άστεγα άλλα 100.000.

1960: Η γαλλική αποικία του Άνω Βόλτα διακηρύσσει την ανεξαρτησία της.

1973: Άραβες ανοίγουν πυρ στο αεροδρόμιο της Αθήνας (Ελληνικό), σκοτώνοντας τρεις και τραυματίζοντας 55 ανθρώπους.

1997: Σκοτώνονται 226 άτομα, όταν αεροπλάνο της Νότιας Κορέας πέφτει στο νησί Γκουάμ.

2018: Αποτυγχάνει απόπειρα δολοφονίας του προέδρου της Βενεζουέλας, Νικολάς

Μαδούρο, με δυο ντρον, κατά την διάρκεια ομιλίας του. Την ευθύνη ανέλαβε η οργάνωση «Εθνικό Κίνημα των στρατιωτών με πουκάμισα».

Η 5^η Αυγούστου στον πολιτισμό

5 Αυγούστου 1895

Ο Φρίντριχ Ένγκελς

Γιος πλούσιου βιομηχάνου υφαντουργίας, ο Φρίντριχ Ένγκελς γεννήθηκε στις 28 Νοεμβρίου 1820 στην πρωσική επαρχία του Ρήνου και μεγάλωσε με τις φιλελεύθερες ιδέες των οπαδών του Έγκελου (εγελιανών), ανάμεσα στους οποίους συγκαταλέγονταν αριστεροί, επαναστάτες θεολόγοι και αναρχικοί όπως ο Στίνερ. Δούλεψε στο εργοστάσιο του πατέρα του και σε μια εξαγωγική επιχείρηση στη Βρέμη, έμαθε να μιλά συνολικά 24 γλώσσες και, σαν έτοιμος από καιρό, προσχώρησε στην αθεΐα και άρχισε επαναστατική αρθρογραφία με το ψευδώνυμο Φρίντριχ Όσβαλντ. Ο Μωϋσής Χες ήταν αυτός που του απέδειξε ότι η λογική συνέχεια της εγελιανής φιλοσοφίας και της διαλεκτικής είναι ο κομμουνισμός. Και ότι το πιο πρόσφορο έδαφος για την ανάπτυξη της επαναστατικής ιδεολογίας ήταν η Αγγλία, της οποίας η αναπτυγμένη βιομηχανία ευνοούσε τη ύπαρξη προλεταριάτου έτοιμου για την καθοριστική σύγκρουση. Μια από τις επιχειρήσεις του πατέρα του βρισκόταν στο Μάντσεστερ. Ο Φρίντριχ δε δυσκολεύτηκε να τον πείσει να πάει εκεί (1842 – 1844).

Συνέχισε να αρθρογραφεί, συνδέθηκε με τη νεαρή Ιρλανδέζα εργάτρια, Μαίρη Μπαρνς, της ήταν πιστός ως τον θάνατό της, το 1863, αλλά ποτέ δεν την παντρεύτηκε. Στα 1844, ξεκίνησε να γράφει ένα βιβλίο για τις αρχές του επιστημονικού σοσιαλισμού και έστειλε δυο άρθρα του στο Παρίσι, να δημοσιευτούν από τον Καρλ Μαρξ. Επιστρέφοντας την ίδια χρονιά στη Γερμανία, έμεινε στο Παρίσι για δέκα μέρες. Η τότε συναναστροφή του με τον Μαρξ ήταν καθοριστική. Ξεκίνησε μια βαθιά φιλία και συνεργασία, πρώτος καρπός της οποίας ήταν η από κοινού συγγραφή του έργου «Η γερμανική ιδεολογία» (εκδόθηκε μόλις το 1932) και της «Αγίας Οικογένειας» (εκδόθηκε αμέσως). Στα 1848, συνέγραψαν το «Κομμουνιστικό μανιφέστο». Δικά του έργα είναι «Η καταγωγή της οικογένειας, της ατομικής ιδιοκτησίας και του κράτους» (1884) και «Η Διαλεκτική της φύσης» (εκδόθηκε το 1925). Και, μετά τον θάνατο του Μαρξ, επιμελήθηκε την έκδοση των δεύτερου και τρίτου τόμου του «Κεφαλαίου». Είτε σε συνεργασία με τον Μαρξ είτε χωρίς αυτήν, ο Φρίντριχ Ένγκελς διέδωσε τον μαρξισμό και είχε επαφές με όλους τους σημαντικότερους επαναστάτες του 19^{ου} αιώνα. Πέθανε στις 5 Αυγούστου 1895, στο Λονδίνο.

1583: Ο σερ Χάμφρεϊ Γκιλμπέρτ ιδρύει την πρώτη αγγλική αποικία στη Βόρεια Αμερική (στον Άγιο Ιωάννη της Νέας Γης).

1858: Ολοκληρώνεται η κατασκευή του πρώτου καλωδίου τηλεγραφικής σύνδεσης των Ηνωμένων Πολιτειών με τη Βρετανία. Εγκαταλείφθηκε την 1^η του επομένου Σεπτεμβρίου καθώς η επικοινωνία αποδείχτηκε αδύνατη.

1906: Γεννιέται ο Αμερικανός σκηνοθέτης, Τζον Χιούστον («Το γεράκι της Μάλτας» 1941, «Ο θησαυρός της Σιέρα Μάντρε» 1948, «Η τιμή των Πρίτζι» 1985 κ.α.). Πέθανε στις 28 Αυγούστου 1987.

1911: Γεννιέται ο ηθοποιός του κινηματογράφου, Ρόμπερτ Τέιλορ (ψευδώνυμο του Σπάνγκλερ Άρλινγκτον Μπραγκ). Έμεινε στην ιστορία του κινηματογράφου για τον ρόλο του ως «Ιβανόης».

1930: Γεννιέται ο Νιλ Άρμστρονγκ, Αμερικανός αστροναύτης. Έγινε ο πρώτος άνθρωπος που περπάτησε στην επιφάνεια της Σελήνης, όταν η σεληνάκατος «Αετός» του διαστημοπλοίου Απόλλων 11 προσεδαφίστηκε στις 20 Ιουλίου 1969.

1936: Ο μαύρος αθλητής των ΗΠΑ, Τζέσε Όουενς, κατακτά το τρίτο από τα συνολικά τέσσερα χρυσά μετάλλια στην Ολυμπιάδα του Βερολίνου, το 1936. Κέρδισε τον αγώνα τον 200 μ. με χρόνο 20.7.

1962: Πεθαίνει στο Λος Άντζελες, σε ηλικία 36 χρόνων, η Αμερικανίδα ηθοποιός Μέριλιν Μονρόε. Διάσημη για τις ερμηνείες της στις ταινίες «Μερικοί το προτιμούν καυτό» και «Οι Αταίριαστοι». Είχε γεννηθεί την 1^η Ιουνίου 1926.

1969: Το αμερικανικό μη επανδρωμένο διαστημόπλοιο «Μάρινερ 7» περνά σε απόσταση 3.500 χλμ. από τον πλανήτη Αρη.

1984: Πεθαίνει σε ηλικία 58 χρόνων ο Βρετανός ηθοποιός του θεάτρου και της μεγάλης οθόνης, Ρίτσαρντ Μπάρτον. Διάσημος για τις ερμηνείες του σε πολλά έργα του Σαίξπηρ και σε ταινίες μεταξύ των οποίων η «Κλεοπάτρα» και το «Ποιός φοβάται την Βιρτζίνια Γουλφ».

2011: Στις 19.24' ώρα Ελλάδας, εκτοξεύεται από το ακρωτήριο Κανάβεραλ το μη επανδρωμένο διαστημόπλοιο «Juno» που χρησιμοποιεί ηλιακή ενέργεια για να κινηθεί. Προορισμός του είναι να εξερευνήσει τον τεράστιο πλανήτη Δία, όπου αναμένεται να φτάσει το 2016, αφού διανύσει 3,38 δισεκατομμύρια χλμ.

2016: Με μια φαντασμαγορική, χαμηλού κόστους και πολλαπλών μηνυμάτων τελετή έναρξης ξεκινούν οι Ολυμπιακοί αγώνες στο Ρίο Ιανέιρο (1 το πρωί της 6ης του μήνα, ώρα Ελλάδας).